

MAAELUMINISTEERIUM

EMOL
Linnade Liit
Omavalitsuste liidud
Eesti Leader Liit

Meie: 29. juuli 2016. a nr 4.2-19/1403

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi meetmete rakendamise tingimustest haldusreformi järgselt

Käivitunud haldusreformi käigus on mitmete ühinemist planeerivate valdade ja linnade läbirääkimiste käigus tõusetanud küsimus, millistel tingimustel jätkub haldusreformi järgselt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika meetmete, sh Eesti maaelu arengukava 2014-2020 (edaspidi *MAK*) meetmete, otsetoetuste ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (edaspidi *EMKF*) meetmete rakendumine.

Oleme analüüsinud Maaeluministeeriumi toetuste ja haldusreformi kokkupuutepunkte ning selle põhjal saab välja tuua, et haldusreform mõjutab järgmisi meetmeid:

- *MAK* – *LEADER*-meede, Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunal ning Mikro- ja väikeettevõtjate põllumajandustoodete töötlemise ning turustamise investeeringutoetus.
- Otsetoetused – keskkonda ja kliimat säästvate põllumajanduslike tootmisviiside rakendamise ehk nn rohestamise toetuse metsasuse erisus.
- *EMKF* – Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia rakendamine.

Käesoleva kirjaga kinnitame, et haldusreformi tulemusel ei jää ükski kohalik omavalitsusüksus (edaspidi *KOV*) ilma seni saadud toetustest ega halvene *KOV*ide toetusvõimalused. *KOV* ühinemisel tuleb lähtuda piirkondade terviklikkuse ja teenuste kättesaadavuse parandamise eesmärkidest. Toetusinstrumente on võimalik muuta ja nende tingimused vaadatakse haldusreformi arengute valguses üle. Seega ei peaks võimalikud ühinemised takerduma sellesse, milliseid toetusi uuel *KOV*-l on võimalik saada. Alljärgnevalt kirjeldame erinevate meetmete ja haldusreformi vahelisi seoseid.

LEADER meetme raames on peamiseks küsimuseks, kas linnaga liitunud vald ning tema territooriumil tegutsev ettevõtja või kodanikuühendus kaotab liitumisjärgselt võimaluse saada *LEADER*-meetme toetust, kui linnaga liitunud vald muutub linna osaks.

LEADER-meetme raames on kehtestatud teatud nõuded tegevuspiirkonnale ja tegevusgrupi liikmeks olevate *KOV*ide arvule ja suurusele. *MAK*i peatükis 8.1 toodud maapiirkonna määratluse ja maaeluministri 23. oktoobri 2015 määruse nr 11 „Kohaliku tegevusgrupi toetus ja *LEADER*-projektitoetus“ (edaspidi *määrus*) § 3 kohaselt moodustab kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonna kohaliku tegevusgrupi liikmeks olevate valdade, sealhulgas vallasiseste linnade ja kuni 4000 elanikuga linnade territoorium, kus elab 10 000 – 150 000 elanikku.

Määruse § 4 kohaselt on kohaliku tegevusgrupi liikmeteks vähemalt kolm KOVi, kes on ühiste majanduslike, kultuuriliste ja sotsiaalsete huvidega ning mille territooriumid kuuluvad samasse geograafilisse piirkonda. Lisaks KOVidele peavad kohaliku tegevusgrupi liikmeteks olema ka kohalikku tegevusgruppi kuuluva KOVi territooriumil tegutsev ettevõtja ja kodanikuühendus. Käesolevaks hetkeks on kohalike tegevusgruppidega liitunud kõik Eesti vallad peale ühe.

Seega, kui haldusreformi tulemusena moodustub uue KOVina vald, mille koosseisus on linn vallasisese linnana, siis on selline KOV tervikuna abikõlblik piirkond. Kui aga uueks haldusüksuseks saab linn, mille elanike arv ületab 4000 inimest, siis selline linn kui KOV ei vasta enam määruse § 3 lõike 1 nõudele ja seega ei ole LEADER-meetme edasine rakendamine sel territooriumil kehtivate reeglite alusel võimalik.

Samas on Maaeluministerium seisukohal, et LEADER-meetme rakendamine käesoleval programmiperioodil peab ka haldusreformi järgselt jätkuma vähemalt samas geograafilises ulatuses kui seni, s.t, et LEADER-meedet peaks olema endiselt võimalik rakendada selle valla territooriumil, millest pärast haldusreformi on saanud rohkem kui 4000 elanikuga linna osa. Seega juhul, kui linna ja valla ühinemise järgselt on uus omavalitsusüksus üle 4000 elanikuga linn, siis peaks LEADER-meedet olema endiselt võimalik rakendada sellel osal linna territooriumist, mis vastab linnaga ühinenud valla territooriumile. Vastavad muudatused on kavas meetme tingimustes ette näha. Märgime siiski, et see ei tähenda LEADER-meetme laienemist haldusreformijärgselt sellele osale linna territooriumist, mis ei vasta MAKis toodud maapiirkonna määratlusele. Samuti ei muutu kohaliku tegevusgrupi eelarve, sest sel perioodil on jagatud kogu LEADER-meetme eelarve ära seitsmeks aastaks nende KOVide baasil, kes seisuga 01.01.2015 vastasid tegevuspiirkonna nõuetele, s.t valdade, vallasiseste linnade ja kuni 4000 elanikuga linnade sotsiaal-majanduslikke näitajaid arvestades.

Lisaks eeltoodud haldusreformi tulemile võivad kohaliku tegevusgrupi piirid muutuda ka vastavalt sellele, kuidas KOVid ühinevad. Näiteks kui ühinevad vallad, kes kuuluvad erinevatesse kohalikesse tegevusgruppidesse. Sellisel juhul peab uus tekkinud KOV valima, millisesse kohalikku tegevusgruppi ta kuulub, mis toob ühtlasi kaasa mõlema kohaliku tegevusgrupi strateegia ja eelarve muudatuse. Määruse § 9 lõike 9 kohaselt on maaeluministril õigus muuta kohaliku tegevusgrupi eelarvet proportsionaalselt sellest kohalikust tegevusgrupist välja astunud KOVile ettenähtud eelarve osale. Eelarvet vähendatakse selles ulatuses, mis vastab välja astunud KOVi proportsioonile sotsiaal-majanduslike näitajate alusel arvutatud eelarvest. Vähendada saab ainult seda osa eelarvest, mis on kohustustega katmata (s.o eelarve vähendamiseks lahutatakse kohaliku tegevusgrupi eelarvest PRIA poolt tehtud projektitoetuse taotluse rahuldamise otsuste summa ja kohustustega kaetud osa tegevusgrupi toetuse kulude eelarvest). Seega kohalike tegevusgruppide eelarved võivad muutuda vastavalt sellele, kuhu tegevuspiirkonda KOV soovib kuuluda.

Kolmanda olulisema haldusreformi tulemina näeme olukorda, et pärast KOVide ühinemist jääb kohalikku tegevusgruppi alles vähem kui kolm KOVi. Kui kohalikku tegevusgruppi jääb alla kolme KOVi, siis kehtivate reeglite alusel peaksid alles jäänud KOVid liituma mõne piirneva kohaliku tegevusgrupiga, sest kohaliku tegevusgrupi liikmeteks on ühiste majanduslike, kultuuriliste ja sotsiaalsete huvidega vallad ja linnad, mille territooriumid kuuluvad samasse geograafilisse piirkonda, s.t kohaliku tegevusgruppi kuuluvatel KOVidel peaks olema ühine piir. Kuid kuna nõue kohalikku tegevusgruppi kuuluvate KOVide arvu osas on siseriiklik piirang, mida on perioodi keskel võimalik muuta, siis lähtudes haldusreformi-järgsetest muutustest, on Maaeluministerium põhjendatud juhul valmis muutma nõudeid kohaliku tegevusgrupi liikmelisuse osas.

Selleks, et LEADER-meede saaks jätkuda vastavalt kavandatule, oleme algatanud MAKi muudatuse, mille kohaselt on maaeluministril õigus oma rakendusmääruses ette näha tingimused kohaliku tegevusgrupi liikmeteks olevate KOVide arvule ja tegevuspiirkonna piiridele. Samuti oleme alustanud kehtiva meetmemääruse muudatuse eelnõu koostamist. Mõlema õigusakti muudatused peaksid võimaldama LEADER-meetme rakendamist heaks kiidetud strateegiate alusel haldusreformi lõplike tulemuste selgumiseni. Edasised muudatused sõltuvad haldusreformi tulemusena kujunenud uuenenud haldusterritoriaalsest jaotusest.

MAK 2014-2020 meetme 6.4 “Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunal” (edaspidi *meede 6.4*) raames saab toetust taotleda üksnes maapiirkonnas tehtavateks investeeringuteks. Maapiirkond on defineeritud MAK raames, milleks on üldjuhul valdade territoorium ja kuni 4000 elanikuga väikelinnad (sh kuni 4000 elanikuga vallasisesed linnad). Maapiirkonnast on välja arvatud vallad, kus rahvaarv on viimase 10 aasta jooksul kasvanud üle 20%, registreeritud töötus on alla Eesti keskmise ja palgatöötaja kuukeskmine brutotulu (eurot) on vähemalt 20% kõrgem Eesti keskmisest. Kehtiva haldusjaotuse alusel on sellisteks valdadeks Kiili, Viimsi, Harku, Rae, Saue ja Saku vald. Lisaks on taotluste hindamisel eelistus ette nähtud keskustest eemalejäävatele ja vähese võimekusega piirkondades tehtavatele investeeringutele. Nimetatud kriteeriumi alusel on KOVid jagatud klastritesse neid iseloomustavate näitajate alusel. Hindepunkte antakse vastavalt sellele, millisesse klastrisse KOV kuulub.

Ka selle meetme raames oleme seisukohal, et meetme 6.4 rakendamine käesoleval programmiperioodil peab haldusreformijärgselt jätkuma samas geograafilises ulatuses kui seni ning meetme tingimused vaadatakse vastavalt üle. Peale haldusreformi toimumist vaadatakse üle uute KOVide klastritesse kuulumine nii, et sellega ei muutuks tänaste KOVide territooriumite klastritesse kuulumise alusel saadavate hindepunktide arv, st vajadusel määratakse liitumisel tekkinud KOVi puhul eraldi hindepunktid tema territooriumitele, mis vastavad praeguste KOVide piiridele.

MAK 2014-2020 meetme 4.2.1 „Mikro- ja väikeettevõtjate põllumajandustoodete töötlemise ning turustamise investeeringutoetus“ (edaspidi *meede 4.2.1*) raames on hindamiskriteeriumides punkt, mille alusel saavad taotlejad punkte lähtuvalt asukohast. Hindamiskriteeriumis on sätestatud, et Tallinnas või Tallinnaga piirnevas vallas olev taotleja saab hindamiskriteeriumi alusel ühe punkti, Tallinnaga mittepiirnevas vallas olev taotleja kaks punkti ja saarel olev taotleja kolm punkti, olenemata saare kuulumisest ükskõik millise kohaliku omavalitsuse piiridesse. Vastavalt haldusreformist tulenevatele muudatustele on võimalik hindamiskriteeriumi nõuded üle vaadata, et säilitada meetme hindamiskriteeriumi esialgne põhimõte ja eesmärk.

Otsetoetuste valdkonnas on haldusreformil otsene mõju keskkonda ja kliimat säästvate põllumajanduslike tootmisviiside rakendamise ehk nn rohestamise toetuse metsasuse erisusele. Nimelt ei laiene ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-ala määratlemise kohustus põllumajanduslikele majapidamistele, mis asuvad looduslike kitsendustega aladel, mille puhul üle 50% maismaa territooriumist on kaetud metsaga ning metsa ja põllumajandusmaa vaheline suhtarv on 3:1 (nn. metsasuse erisus). Seejuures määratletakse metsaga kaetud ala ning metsamaa ja põllumajandusmaa suhe valla tasandiga võrdsel piirkondlikul tasemel. Kuna Eesti on määratlenud metsasuse erisuse rakendamiseks homogeenised piirkonnad, mis põhinevad valdade tasandil, tuleb valdade ühinemisest tulenevate muudatustega looduslike kitsendustega alades teavitada ka Euroopa Komisjoni ning teatud juhtudel võib see tuua kaasa metsasuse erisuse kaotamise mõnedes piirkondades. Samas juhime tähelepanu, et metsasuse erisuse võimaliku kehtetuks muutumisega ei kao põllumajandustootjal võimalus rohestamise

toetust saada, vaid lisandub üks nõue: määratleda ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-ala 5% ulatuses tema kasutuses olevast põllumaa pindalast.

EMKF rakendamisel on haldusreformist mõjutatud meede „Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegia rakendamine”, mis on sarnaselt Leader meetmega piirkonnapõhine. Kehtiv meetme määrus näeb ette, et KOVID moodustavad kalanduspiirkonna määruse jõustumise seisuga olevates piirides. Nimetatud KOVIDega seotud territoriaalsed muudatused ei mõjuta kalanduspiirkonna suurust. Kalanduspiirkonnad viivad oma kohalikud arengustrateegiad ellu hetkel heakskiidetud arengustrateegias kirjeldatud territooriumil kuni programmiperioodi lõpuni.

Mis puudutab järgmist programmiperioodi (2021-2027), siis uue perioodi ÜPP toetuste ja EMKF tingimuste väljatöötamise protsess Euroopa Komisjonis on alles algamas ning seetõttu ei ole hetkel võimalik öelda midagi järgmise perioodi võimaluste kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Urmas Kruuse
Minister

Anneli Kimmel
625 6531 Anneli.Kimmel@agri.ee

Elar Neito
625 6131 Elar.Neito@agri.ee